

OLIIY TA'LIM TIZIMIDA MASOFAVIY O'QITISH TIZIMINING O'RNI VA AHAMIYATI

Kamaladin Kuronboyevich Matyakubov

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti

Texnologik ta'lim kafedrasida o'qituvchisi

Qodamboy Eganberganovich Pinyozov

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti Texnologik ta'lim

kafedrasida katta o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada talabalarni axborot texnologiyalarining rivojlanishi asrlar davomida o'zgarmay kelayotgan holatlarni o'zgartirib yuborishga sabab bo'ldi. Shu jumladan, ta'lim sohasi rivojlanishi uchun xizmat qilmoqda

***Kalit so'zlar:** masofaviy ta'lim, pedagogik klaster, sifat ko'rsatkichlari, ta'lim tarbiya, platforma.*

ANNOTATION

In this paper, students will learn that the development of information technology has changed the situation that has remained unchanged for centuries. In particular, it contributes to the development of education.

***Keywords:** distance learning, pedagogical cluster, quality indicators, education, platform.*

Kirish

Internet texnologiyalarining kirib kelishi, axborot texnologiyalarining rivojlanishi asrlar davomida o'zgarmay kelayotgan holatlarni o'zgartirib yuborishga sabab bo'ldi. Shu jumladan, ta'lim sohasi rivojlanishi uchun xizmat qilmoqda.

Masalan: ta'lim tizimida ta'lim olishning an'anaviy shakllari o'rniga masofaviy ta'lim tizimini joriy etilishiga imkon yaratdi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2016-yil 30-dekabrda "Oliy ta'lim muassasalarida elektron ta'lim tizimiga o'quv-uslubiy majmualarni kiritishni tashkillashtirish to'g'risida"gi 526-son

buyrug'ining 4-bandi ijrosi yuzasidan Moodle elektron ta'lim tizimiga o'quv-uslubiy majmualarni joylashtirish va talim tizimida (jarayonida) foydalanish bo'yicha qaror qabul qilindi.

Masofaviy ta'limda talaba va o'qituvchi fazoviy bir-biridan ajralgan holda o'zaro internet orqali muloqotda bo'ladi, talaba o'zi ustida ko'proq ishlaydi va Internetning boshqa texnologiyalari yordamida o'qituvchi bilan doimiy muloqotda bo'ladi.

Eng muhimi masofaviy ta'lim joyga, vaqtga bog'liq emas, talabalarning soni cheklanmagan.

Masofaviy o'qitish davomida talaba mustaqil o'quv darsliklarni o'zlashtiradi, nazorat savollariga javob berib boradi.

Ta'limning bu turi sirtqi, maxsus sirtqi, malaka oshirish kurslari hamda oilali, yoshi kattalar va ishlaydigan talabalar uchun juda qulay ta'lim tizimi hisoblanadi.

Masofaviy o'qitish tizimini ikkiga bo'lish mumkin:

Birinchi, oliy o'quv yurtlarida an'anaviy ta'lim olish tizimi va masofaviy o'qitish tizimini o'zaro uzviy bog'lagan holda o'qitishdir.

Buning uchun ta'lim muassasasi (institut, universitet) axborot texnologiyalari sohasi yaxshi rivojlangan bo'lishi, elektron kutubxonalar va texnik jihozlar bilan ta'minlangan bo'lishi shart. Texnik jihozlarga kompyuterlar, tarmoq qo'rilmalari, yuqori tezlikdagi Internet tarmoqlari, video konferentsiya jihozlari va boshqalar.

An'anaviy bilan masofaviy ta'limni o'zaro boglashda universitet (institut) professor-o'qituvchilari muhim rol o'ynaydi.

Ular ma'ruza, amaliyot, laboratoriya, video darsliklar, taqdimotlar va boshqalarni moodle (masofaviy ta'lim tizimining bir turi bo'lib, Web muhitida o'qitish va on-line rejimdagi darslarni tashkil qiluvchi, vebga yo'naltirilgan dasturiy majmua hisoblanadi.) tizimiga joylashtirishlari kerak. Bundan tashqari, o'qituvchi talabalarga ma'ruza paytida moodle tizimiga joylashtirilmagan ma'lumotlarni yetkazishi kerak.

Moodle tizimining yana bir qulayligi shundan iboratki, maruza darslarni kamaytirib amaliy, laboratoriya darslarini ko'paytirish mumkin.

Buni amalga oshirish uchun moodle tizimiga maruza matnini shunday joylashtirish kerakki, talaba o'qib, tushinib olishi lozim.

Buning uzun faqat ma'ruza matni emas, balki mavzuga mos keladigan video darslarni, klaster metodlarini joylashtirish kerak.

Masofali o'qitishning bunday modeli ilk bor Avstraliyaning yangi Angliya universiteti (University of New England, Australia – <http://www.une.edu.au>) da tashkil etilgan bo'lib, bugungi kunda dunyoning etekchi oliygohlarida foydalaniladi.

O'zbekistonda birinchi bo'lib Andijon mashinasozlik inistitutida qo'llanilgan (<http://www.andmiedu.uz>).

Hozirda esa Toshkent Viloyati Chirchiq Davlat Pedagogika Inistituti (TVCHDPI – <https://dist.cspi.uz/>) ham shu tizimga o'tgan.

Ikkinchisi, masofadan turib o'qish tizimidir.

Bu moodle tizimida talaba va o'qituvchi fazoviy muloqatda bo'lish imkoni yaratilgan.

Mana shu masofadan o'qitish tizimi so'nggi yillarda G'arb ta'lim tizimida keng qo'llanilmoqda.

Bunda talaba dunyoning istalgan joyida mustaqil o'qish imkoniyatiga ega va talabalar soni cheklanmagan, vaqtning ahamyati yo'q, eng muhimi bu tizimda online darslarning bo'lishi, o'qituvchi online savol-javob o'tkazish imkoniyatlari mavjud.

Bunday tamoyilda o'qitish tizimi Ochiq universitetlarda, masalan, Buyuk Britaniyaning Ochiq universiteti (United Kingdom Open University – <http://www.open.ac.uk>) da tashkil etilgan.

Hozirgi vaqtda MOODLE tizimi jahonning yirik universitetlarida qo'llab kelinmoqda. MOODLE tizimida taxminan 2 mln nafar faoliyat olib boruvchilar qayd etilgan, 200 ta davlatda 70 tildagi 46 ming o'quv portallari va 300 nafar programmist-ishlab chiqaruvchilar faoliyat olib bormoqda.

Masofaviy ta'lim tizimini ikkita oliy o'quv yurtlari bilan o'zaro qo'llasak bo'ladi. Buning uchun universitet yoki institut xorijiy oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlikda moodle tizimi orqali ma'lumotlarni almashishlari kerak.

Oliygozlarning talabalari bir birlarining moodle tizimiga kirgan holda ishlashi, tushunmagan joylarini o'qituvchilardan so'rashi va online orqali bir birlari bilan muloqatda bo'lishi imkonini yaratadi.

Bunda talabalarning fikrlash saviyasi oshadi, yangi-yangi ma'lumotlarni oladi.

Masofaviy ta'limni tashkilot (korxonalar) sohalari bilan ham bog'lasak bo'ladi.

Tashkilot oliy o'quv yurtlari bilan shartnoma tuzgan holda moodle tizimiga kirib, o'ziga kerakli kadrlarni tanlab olish, ishga taklif qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Bunda oliy o'quv yurti tashkilot (korxonalar) larga talabalarning o'quv jarayonidagi reyting ko'rsatkichlari bilan tanishish va talaba bilan online muloqat, suhbat o'tkazish imkonini yaratib berish kerak.

Masofaviy ta'limning asosiy texnologiyalari quyidagilardan iborat:

Interaktiv texnologiyalar:

1. Video va audio konferentsiyalar.
2. Internet orqali mustaqil ta'lim olish.
3. Test topshirish sistemasi.
4. Online muloqat dasturlari.

Interaktiv bo'lmagan texnologiyalar:

1. Television va radio ko'rsatuvlar.
2. Disklarda joylashgan dasturlar.

XULOSA

1. Muammoning nazariyadagi va amaliyotdagi holatining zamonaviy metodologik manbalari (vatanimizdagi va chet eldagi) tahlil qilindi, milliy an'analarning boshlang'ich sinf o'quvchilari mehnat tartiyasiga hamda o'quv jaranida va sinfdan tashqari ishlarda shaxsiy sifatning shakllantirilishiga

ta'siri ko'rsatib berildi. Konseptual pedagogik qoidalar va pedagogik talablar ishlab chiqildi.

2. O'quvchilarning mehnat tarbiyasida xalq an'analaridan foydalanishning pedagogik tizimi ishlab chiqildi.

3. O'quvchilarning mehnat tarbiyasi konsepsiyasi qurildi.

4. O'quvchilarning mehnat tarbiyasida xalq an'analaridan foydalanishning nazariy modeliga qo'yiladigan asosiy talablar ishlab chiqildi.

5. O'quvchilarning mehnat tarbiyasini ilg'or milliy mehnat an'analarida bosqichma-bosqich amalga oshirishning optimal darajalari asoslab berildi.

6. O'quvchilarni o'zlarining kuchlariga loyiq mehnat faoliyatiga jalb qilishga asoslangan mehnat tarbiyasining samarali tizimi ishlab chiqildi.

7. Tadqiqot vaqtida o'quvchilarda amaliy malaka va ko'nikmalarni shakllantirishga amaliy jihatdan psixologo-pedagogik tayyorlashda, mehnat tarbiyasini amalga oshirishda tarbiyaning turli shakl va metodlarini tanlashda xalq milliy an'analaridan foydalangan holda o'quvchilarga tabaqalashtirib yondoshish imkoniyatlari isbot qilindi.

REFERENCES

1. Матякубов.К (2020). Мехнат тарбияси орқали ўқувчиларнинг ижтимоий ҳаётга мослашишларини таъминлаш. Academic Research in Educational Sciences, 1 (3), 1051-1056.

2. Матякубов.К The use of national traditions in the labor education of pupils// Academia,2020.Volume 10,Issue 10,pp 300-305